

**Jaarverslag
2014
van
De Lezersraad
Aangepast lezen**

**Het gezamenlijk adviesorgaan
van
de Stichting Aangepast Lezen
en
het Sector Instituut Openbare
Bibliotheken**

Inhoudsopgave

Inleiding	3
De Lezersraad	4
Werkzaamheden	5
Speerpunten	6
Het organisatorisch kader	6
Digitalisering en inclusie	6
Collectie	7
Kwaliteit	8
Achterban	8
Slot	9
Bijlagen	10
Bijlage 1: Overzicht van door SIOB en SAL aan de Raad overgelegde documenten.	10
Bijlage 2: Overzicht uitgebrachte adviezen	11

Inleiding

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen subsidieert ondermeer het aangepast lezen van algemene lectuur. Dit betrof in het verslagjaar 2014 een bedrag van 11 miljoen. De middenstroom verloopt via het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB). Het SIOB is regievoerder en eindverantwoordelijk voor de dienstverlening aan mensen met een leesbeperking. Het SIOB heeft de realisatie van deze dienstverlening opgedragen aan Stichting Aangepast Lezen (SAL) die op haar beurt weer Dedicon en de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden (CBB) inschakelt. Ook aan de lokale openbare bibliotheken is in het kader van de dienstverlening aan mensen met een leesbeperking een taak toegedacht.

SAL verzorgt met name klantencontact, de selectie van titels voor de collectie en de toegankelijkheid van deze collectie via haar website en catalogi. Dedicon en de CBB produceren, reproduceren en distribueren in opdracht van SAL het aangepaste materiaal.

De doelgroep van aangepast lezen bestaat primair uit blinden en slechtzienden maar ook andere groepen met leesproblemen hebben baat bij de voorziening zoals dyslectici en mensen die niet zonder hulpmiddelen een gedrukte tekst kunnen lezen.

Het bibliotheekwerk voor mensen met een leesbeperking is sinds 2007 ingepast in het openbaar bibliotheekwerk. Met ingang van 1 januari 2015 zijn SIOB en het aangepast lezen krachtens de wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen bij de Koninklijke Bibliotheek (KB) ondergebracht. In het verslagjaar was SIOB nog een zelfstandige instantie.

De Lezersraad

De Lezersraad is in 2014 voor wat betreft het aangepast lezen van algemene lectuur adviesorgaan van SIOB/(KB) en SAL. De leden zijn gebruikers van aangepast lezen. De Raad is zoveel als mogelijk representatief voor de doelgroep samengesteld. De leden nemen vanuit hun ervaringsdeskundigheid zonder last of ruggespraak deel aan de werkzaamheden van de Raad.

Per 1 januari 2015 is de Lezersraad als volgt samengesteld:

1. Liesbeth Blankhart
2. Tonny van Breukelen, vicevoorzitter
3. Debby Buis
4. Marcel Cremers
5. Willem Miltenburg
6. Marijse Pel
7. Marianne Poppenk
8. Hubert de Vos
9. Rik Wouters, voorzitter

Marijke van der Pas is als ambtelijk secretaris toegevoegd.

De Raad adviseert SIOB/(KB) en SAL vanuit de invalshoek van de gebruikers van aangepast lezen en voor zover overigens SIOB gelden worden uitgegeven ten behoeve van het aangepast lezen.

Werkzaamheden

De Lezersraad heeft tijdens dit verslagjaar drie maal buiten aanwezigheid van derden vergaderd. Ook heeft zij diverse malen vergaderd via conference calls. Daarnaast heeft de Raad zes maal met SIOB en SAL of SIOB alleen overleg gevoerd.

Tijdens haar vergaderingen bepaalt de Lezersraad haar zienswijzen en wordt het overleg met SIOB en SAL voorbereid. SIOB en SAL informeren de Raad zowel schriftelijk als mondeling. Een overzicht van de in de loop van het verslagjaar aan de Raad overgelegde documenten is in bijlage 1 opgenomen.

De Lezersraad heeft dit verslagjaar drie maal een gevraagd advies uitgebracht. Twee maal heeft zij aanleiding gezien ongevraagd een advies uit te brengen. Een overzicht van de uitgebrachte adviezen is opgenomen in bijlage 2.

De Raad wil benadrukken dat naast de schriftelijke communicatie tussen de Lezersraad en SIOB en SAL in goed overleg informatie en standpunten uitgewisseld worden. De Lezersraad heeft ruimschoots de gelegenheid gekregen en gegrepen om zienswijzen over uiteenlopende aangelegenheden kenbaar te maken. Hoewel de Raad niet officieel een adviesorgaan van Dedicon en CBB is, wil zij vermelding van deze instelling niet onvermeld laten.

De Raad heeft haar werkzaamheden gestructureerd rond 5 speerpunten. In het hierna volgende wordt per speerpunt hiervan verslag gedaan.

Speerpunten

Het organisatorisch kader

Het organisatorisch kader is het speerpunt waar binnen de Raad haar aandacht richt op haar positie ten opzichte van de diverse spelers in het veld van de lectuurvoorziening voor mensen met een leesbeperking. De Lezersraad ervaart haar adviestaak voor wat betreft de productie, reproductie en distributie van aangepast materiaal vanuit de invalshoek van de gebruiker als een problematische. Over haar positiebepaling is binnen de Raad van gedachte gewisseld naar aanleiding van een conceptnotitie die nog verdere uitwerking behoeft. Tevens is vooruitgeblikt naar de tijdens het verslagjaar nog komende inpassing van SIOB in de KB.

Ook is dit speerpunt het kader waarbinnen de Lezersraad dit verslagjaar haar eigen werkzaamheden onder de loep heeft genomen. Tijdens dit verslagjaar heeft de Raad besloten, zoals ook uit de opbouw van dit jaarverslag blijkt, haar werkzaamheden aan de hand van zogenaamde speerpunten te structureren. Deze speerpunten zijn als aandachtsvelden onder de leden verdeeld.

Tijdens iedere vergadering worden alle speerpunten, voor zover nodig, aan de orde gesteld.

Digitalisering en inclusie

Naar de mening van de Lezersraad biedt de digitalisering op het terrein van het aangepast lezen positieve vooruitzichten en nieuwe kansen. Die ontwikkelingen vereisen voortdurend de aandacht om te voorkomen dat die ontwikkelingen een eigen leven gaan leiden en de belangen van de gebruikers uit het oog wordt verloren.

Leden van de Lezersraad hebben in 2014 deelgenomen aan de internationale conferentie van de IFLA. Deze conferentie beveelt standaardisering van bronbestanden volgens het epub3 formaat aan.

De Raad heeft op 20 juni van het verslagjaar een advies uitgebracht ten behoeve van een onderzoek naar het gebruik van players en apps. (het zogenaamde programma II).

Ook zijn de verdere ontwikkelingen van de synthetische stem kritisch gevolgd.

Collectie

Voor wat betreft de collectie zijn naar de mening van de Lezersraad twee aspecten te onderscheiden. Het eerste aspect is de samenstelling van de collectie. De collectie bestaat uit boeken, kranten en tijdschriften, reliëfwerk en hoorspelen. Een speciale categorie zijn de voelboekjes en de grootletterboeken voor de jeugd e.d.. Met name de keuze van de in aangepaste leesvorm om te zetten kranten en tijdschriften heeft dit verslagjaar veel aandacht van de Lezersraad gekregen. Op 15 januari en in maart van het verslagjaar heeft de Lezersraad adviezen over de bijstelling van het collectiebeleid kranten en tijdschriften uitgebracht.

In juni 2014 heeft de Lezersraad geadviseerd studie en vakliteratuur ook voor niet studerenden, via de SAL collectie voor uitlening beschikbaar te stellen.

Het tweede aspect is de toegankelijkheid van de collectie. Kort samengevat gaat het hierbij om de vraag hoe weet ik wat er allemaal in aangepaste vorm beschikbaar is en hoe vind ik wat ik zoek?

Herhaalde malen heeft de Lezersraad naar voren gebracht dat de website van SAL ondanks aanpassingen nog steeds voor mensen met een leesbeperking niet goed toegankelijk is. Naar de mening van de Raad dient hierin op afzienbare termijn verbetering te komen. Tevens benadrukt zij onophoudelijk dat uniformiteit van platform en zoekstructuur uit oogpunt van bedieningsgemak voor mensen met een leesbeperking noodzakelijk is.

Ook heeft de Lezersraad haar zorgen geuit over het achterstallige onderhoud van het XML-leesprogramma. Een bijdetijds XML-leesprogramma is van belang voor het lezen van elektronische kranten en tijdschriften.

Aan het eind van het verslag jaar heeft de Raad besloten een advies voor te bereiden waarin SIOB/(KB) geadviseerd wordt de collectienota van februari 2011 te herzien.

De Lezersraad onderstreept het grote belang van vergroting van de groep gebruikers van aangepast lezen. De Lezersraad is op 16 februari 2015 geïnformeerd over een in 2015 te organiseren campagne audiolenzen.

Ten slotte wijst de Lezersraad nog op twee adviezen die in het kader van dit speerpunt zijn uitgebracht, te weten:

1. mei 2014: voorlezen door slechthziende ouders/verzorgers (OA002, zie bijlage 2)
2. september 2014: automatische bestellijn (OA005, zie bijlage 2)

Kwaliteit

De Lezersraad heeft over de periode van 1 januari 2014 tot en met 30 september klachtenrapportages van SAL ontvangen. De Lezersraad heeft begrepen dat SAL en Dedicon tot een geïntegreerde klachtenprocedure willen komen. De Lezersraad juicht dit toe.

Het valt buiten de taakomschrijving van de Lezersraad op individuele klachten te behandelen. Uit de klachtenrapportages kunnen eventueel wel trends of ontwikkelingen worden afgeleid die zo nodig tot nader overleg aanleiding kunnen geven.

Achterban

De Lezersraad is ook bedoeld, zo blijkt uit haar totstandkoming geschiedenis, om de inbreng van de gebruikers van aangepast lezen vorm te geven.

Enkele leden van de Raad zijn actief lid van relevante belangenorganisaties zoals Balans, NLBB en Oogvereniging.

Vanuit hun participatie in die belangenorganisaties brengen zij informatie in bij de gedachtevorming binnen de Lezersraad.

De Lezersraad heeft op 9 april 2014 een informatief overleg gehad met NLBB en Oogvereniging.

Tevens zijn door enkele leden activiteiten bezocht waarbij zij contact met de achterban hebben gehad.

Slot

De Lezersraad kan de opvatting van de minister van Onderwijs, Cultuur en recreatie onderschrijven in haar brief van 15 december 2014 aan de voorzitter van de Tweede Kamer dat de Bibliotheekvoorziening voor mensen met een leesbeperking in Nederland in vergelijking met andere landen goed ontwikkeld is. Vele duizenden mensen met een leesbeperking maken, zo meent de Lezersraad te mogen zeggen, tot volle tevredenheid gebruik van de voorziening van aangepast lezen.

Vorenstaande mag echter niet tot de slotsom leiden dat de aandacht voor de voorziening mag verslappen. In dit verband zijn te noemen de verschuiving van een schriftcultuur naar een beeldcultuur, de onvoorspelbare en snelle ontwikkelingen op het gebied van de digitalisering, en verandering van aanbod- naar vraaggerichte dienstverlening.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht van door SIOB en SAL aan de Raad overgelegde documenten.

10-3-2014	SAL	Klachtenrapportage van 1-9-2013 tot en met 31-12-2013
18-3-2014	SIOB	Statusoverzicht lopende zaken
20-3-2014	SIOB	Ondertekening EU van het WIPO verdrag.
23 april 2014	SAL	Jaarverslag SAL
6 mei 2014	SIOB	pagina uit jaarverslag SIOB
Mei 2014	SIOB	Statusoverzicht lopende zaken
Mei 2014	SIOB	Jaarverslag 2013 SIOB
Juni 2014	SAL	Dienstverleningsplan 2014
Juni 2014	SIOB	Statusoverzicht lopende zaken
Oktober 2014	SIOB	Statusoverzicht lopende zaken per 25-08-2014
Augustus 2014	SIOB	Bibliotheek van de toekomst
Oktober 2014	SIOB	Projectenprogramma SIOB 2015
Oktober 2014	SIOB	Statusoverzicht lopende zaken

Bijlage 2: Overzicht uitgebrachte adviezen .

Collectiebeleid Kranten en Tijdschriften (GA001)

In maart 2014 heeft de Lezersraad een gevraagd advies ingediend over de bijstelling collectiebeleid kranten en tijdschriften.

Voorlezen door slechtziende ouders/verzorgers (OA002)

In mei 2014 heeft de Lezersraad een ongevraagd advies uitgebracht over voorlezen door slechtziende ouders/verzorgers.

Scheiding vakliteratuur (OA003)

In mei 2014 heeft de Lezersraad een ongevraagd advies uitgebracht over scheiding vakliteratuur. De Lezersraad heeft geadviseerd om opheffing van de scheiding tot enerzijds algemene lectuur en anderzijds studie- en vaklectuur.

Gebruikersonderzoek ten behoeve van programma II (GA004)

In juni 2014 heeft de Lezersraad een gevraagd advies uitgebracht voor het gebruikersonderzoek ten behoeven van programma II.

Advies automatische bestellijn (OA005)

In september 2014 heeft de Lezersraad een ongevraagd advies uitgebracht over de automatische bestellijn.